

DARE

Depolarisation Activism for
Resilient Europe

Савремени изазови: ДЕЗИНФОРМАЦИЈЕ

Аутор: Tim Kreisau-Initiative e. V.

Croatian Education and Development
Network for the Evolution of
Communication - HERMES
Croatia

Kreisau-Initiative
Kreisau Initiative e.V.
Germany

Open Communication
Serbia

TRANSFORM
Sweden

Western Balkans
Network
Bosnia-Herzegovina

Co-funded by
the European Union

Овај пројекат је суфинансиран средствима Европске комисије. Ставови и садржај наставних планова су искључива одговорност њихових аутора и не одражавају ставове Европске комисије или организација које спроводе пројекат. Европска комисија није одговорна за било какве последице које произлазе из поновне употребе ове публикације.

Савремени изазови: Дезинформације

О пројекту

Иницијатива 'ДАРЕ - Деполаризацион Активизам фор Ресилиент Еуропа' ('Активизам за деполаризовану и снажну (отпорну) Европу') покренута је са циљем стварања простора за критички приступ учењу и дијалог усмерен на младе и њихов активизам у подручју савремених изазова као што су поларизација, радикализација, ментално здравље и кршења људских права. Образовни материјали DARE пројекта настоје да ојачају активно грађанство и европске вредности и да промовишу и оснажују гласове младих и њихов грађански ангажман.

За више информација посетите интернет страницу пројекта: www.depolarisation.eu

Теме

- 'Савремени изазови' тема - истраживање сложених савремених проблема који се често не обрађују у школама;
- Проблем дезинформација са којим се данашње друштво суочава, његове последице и шта појединац може да уради како би препознао дезинформације и умањио њихове штете.

Контекст

Сензационализам и лажне вести нису нова појава. Међутим, у данашње време, када већина људи вести и информације проналази на интернету и каналима друштвених мрежа, дезинформације представљају озбиљну претњу. Дезинформације се шире намерно како би се утицало на мишљења и манипулисало њима; то може да резултира стварањем предрасуда и подела, ширењем мржње и подстицањем на насиље; може чак и утицати на резултате политичких избора. Последњих година дезинформације су постале врло опасне за демократију. Када се дезинформације шире, оне не остају само у виртуелном свету, него имају последице и у стварном свету.

Овај наставни план започиње разговор о опасностима дезинформација и њиховим последицама и даје смернице о томе како свака особа може да заштити себе и друге.

Циљеви

- подизање свести о опасностима дезинформација;
- грађење разумевања о последицама дезинформација у друштву;
- повећање способности ученика да развију отпорност на дезинформације.

Исходи учења

На крају часа ученици ће моћи да:

- дефинишу и објасне шта су дезинформације;
- наведу и анализирају последице дезинформација у друштву;
- провере изворе и препознају примере дезинформација.

Материјал и опрема

лаптоп; пројектор; звучници; интернет/Wi-Fi

Трајање

45 минута (један школски час)

Преглед активности на часу

Увод (10 минута)

На почетку часа наставник процењује упознатост ученика са темом. Разговарајте са ученицима о следећим питањима:

- Ко је чуо за појам 'дезинформација'?
- Где се информисете? Да ли читате, слушате или гледате вести?
- Да ли сте икада прочитали дезинформацију? Да ли можете да се сетите тачног примера?

Укратко прокоментаришите одговоре са ученицима па започните следећу активност, гледање кратког анимираног видео записа.

Гледање кратког видео записа **Савремени изазови: Дезинформације (5 минута)**

Прикажите ученицима видео запис: <https://depolarisation.eu/sr/savremeni-izazovi-s/>

Кратка расправа о видео запису (15 минута)

Корисна питања за истраживање, разматрање и даље размишљање:

- Да ли вам је нека информација из овог видео записа била нова? Да ли вас је нешто изненадило?
- Зашто су дезинформације посебно опасне у данашњем свету?
- Ко су релевантни актери у борби против дезинформација у данашњем друштву? (Напомена: регулаторне агенције, влада, медијске куће, новинари, организације за проверу чињеница, појединци - сваки грађанин мора да пази на своју 'медијску дијету'.)

"Препознавање дезинформација" - активност за цео разред (15 минута)

Користећи кораке наведене у видео запису, анализирајте једну актуелну вест (или са друштвених мрежа или са интернет странице која је позната по ширењу дезинформација). Пазите да приликом анализирања приче ученицима дате изворни чланак, а не онај са провереним чињеницама. Ево неколико интернет страница преко којих можете прикупити најновије примере лажних вести:

- <https://www.tagesschau.de/faktenfinder/> (Немачка)
- <https://www.bliintelurad.se/> (Шведска)
- <https://faktograf.hr/> (Хрватска)
- <https://raskrinkavanje.ba/> (Босна и Херцеговина)
- <https://fakenews.rs/> or <https://www.istinomer.rs/> (Србија)

"Препознавање дезинформација" - активност за цео разред (15 минута)

За сваки корак имате отприлике 2 минута. Позовите ученике да вам помогну да анализирате причу коју сте приказали на екрану/зиду у учионици.

Први корак: Будите сумњичави!

Пажљиво и критички проучите поруку. Да ли њене тврдње имају смисла или постоје контрадикције? Да ли постоји упадљив број узвичника или великих слова? Драматична слика може да буде први знак да управо упијате лажне информације.

Други корак: Проверите извор!

Да ли у тексту постоје цитати чији наведени извори стварно постоје? Ако је у питању интернет страница, потражите податке о њеним власницима - да ли можете да пронађете име, адресу и контакт особе одговорне за поруке објављене на страници?

Трећи корак: Преиспитајте сврху!

Која је сврха овог чланка? Да ли се ради о информацији, мишљењу или можда реклами? Да ли је он врло једностран и у њему је заступљено само једно мишљење или се износе и други ставови?

Четврти корак: Проверите чињенице!

Ученици ће помоћу својих паметних телефона истражити тврдње на независним страницама. Ако други медији нису пренели ову вест, треба сумњати у њену тачност. Будите опрезни чак и са подацима или статистикама који изгледају озбиљно ако за њих нису наведени извори.

Пети корак: Проверите фотографије и видео записе!

Са фотографијама и видео записима се лако може манипулисати. Помоћу функције обрнутог претраживања фотографија/видео записа можете да проверите где и када су се они први пут појавили и у којем контексту су изворно коришћени.

Након што сте анализирали одабрани чланак који се заснива на дезинформацијама, наставник завршава час објашњавајући домаћи задатак.

Извори

- Пројекат DARE, наставни планови, додатни материјали и видео записи који се налазе на интернет страници пројекта: www.depolarisation.eu или www.resilienteurope.eu
- "Journalism, 'Fake News' and Disinformation: A Handbook for Journalism Education and Training, UNESCO; приручник се може преузети на: <https://en.unesco.org/fightfakenews> (напомена: доступан је на више језика)

Адаптација активности за наставу на даљину

Будући да се велики део лекције усредсређује на размишљање и разговор ученика, ова лекција се лако може пренети у онлајн окружење.

Оцењивање и евалуација

Способност ученика да препозна дезинформације или анализира штету коју оне наносе друштву и демократским политичким процесима се може оцењивати. Осим тога, може се оцењивати и иновативност, ангажованост и тачност домаћег задатка.

Идеје за домаћи задатак

- Идеја за домаћи задатак 1: појединачно или у групама ученици истражују следеће појмове:
 - Повратно дејство/Ефекат 'обијања о главу' ('Backfire effect')
 - Филтер мехур ('Filter Bubble')
 - Склоност потврђивању ('Confirmation Bias')

Сваки ученик или мала група треба да изради презентацију у којој дефинише и објашњава горе наведне појмове и како су они повезани са дезинформацијама, наводи два таква примера у пракси и на крају нуди могућа решења за ту појаву.

- Идеја за домаћи задатак 2: Стварање 'мем(е)а' против дезинформација

Појединачно или у малим групама ученици треба да осмисле 'мимове' за подизање свести и борбу против дезинформација и изградњу отпорности људи. Треба да се договоре и око ефектне, кратке поруке или слогана који ће укључити у свој 'мим'. Овај генератор 'мимова' је прикладан за ову активност:

<https://imgflip.com/memegenerator>

Створене 'мимове' оцењује цео разред кроз заједничку расправу о сваком 'миму', његовој уверљивости и ефективности у преношењу кључне поруке.